GEMEENTE
Stadskanaal

OPINIEREND

Raadscommissie : 1 november 2021

Voorstelnr. : Z-20-075987/D/21/225807

Onderwerp : **Evaluatie zonneparken en lokaal eigendom**

Stadskanaal, 15 oktober 2021

Bespreekpunten
Wij vragen u een standpunt in te nemen over de volgende discussiepunten:

1. Aanpassing beleidsdoelstelling zon op land;
2. 50% lokaal eigendom opnemen in beleid als inspanningsverplichting;
3. Een gefaseerde aanpak van zonneparken toepassen;
4. Werken met een maatschappelijke tender;
5. Procesparticipatie bij zonneparken meenemen in het programma Omgevingswet.

Aan de raad

Inleiding
Sinds de visie Stadskanaal op Zon in maart 2018 is vastgesteld heeft het thema zonneparken geregeld op de agenda van uw raad gestaan. De ontwikkeling van zonneparken in de gemeente Stadskanaal kende een bliksemstart. Al binnen enkele maanden na vaststellen van de visie werd de drempel van 200 hectare bereikt. Het moment waarop de uitgangspunten van de visie geëvalueerd zouden worden. Sindsdien zijn geen nieuwe aanvragen in behandeling genomen. In november 2019 heeft uw raad een eerste grote wijziging van het beleid doorgevoerd door de ruimtelijke visie oplaadzone vast te stellen. Inmiddels zijn de omgevingsvergunningen voor alle zonneparken uit deze eerste fase verleend, enkele zonneparken zijn al gerealiseerd. Daarmee is het punt bereikt om een keuze te maken of en hoe nieuwe aanvragen in behandeling genomen kunnen worden. Met de bijgevoegde evaluatie is in beeld gebracht hoe het beleid voor zonneparken verbeterd kan worden.

Een andere ontwikkeling die op dit moment speelt is de uitwerking van lokaal eigendom bij zonneparken. Met het vaststellen van het Klimaatakkoord in 2019 is landelijk meer aandacht gekomen voor de financiële participatie in duurzame energieprojecten. Concreet is het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom op projectniveau vastgelegd in het Klimaatakkoord. Tijdens de vergadering van november 2019 heeft u daarom ook gevraagd om een nadere uitwerking van lokaal eigendom bij zonneparken. Dit is een vraagstuk dat niet alleen in Stadskanaal speelt, in de Regionale Energiestrategie (RES) Groningen is ook veel aandacht besteed aan lokaal eigendom. Zo is er een *Methodeboek Lokaal eigendom en Participatie* als achtergronddocument van de RES 1.0 opgeleverd. Het methodeboek biedt inspiratie en voorbeelden van manieren om lokaal eigendom in beleid vast te leggen.

Wij hebben op basis van de evaluatie, de behandeling van de RES en het methodeboek een mogelijke lijn uitgedacht voor zonneparken in de gemeente Stadskanaal. Als vertrekpunt geven wij een overzicht van de zonneparken in de gemeente per 1 oktober 2021.

Naam zonnepark	Locatie	Status	Vermogen (MWp)
Bedrijventerrein Stadskanaal	Stedelijk gebied	Gerealiseerd	16
Mercurius Businesspark	Stedelijk gebied	Gerealiseerd	6
Van Boekerenweg	Buitengebied	Gerealiseerd	102
Gedempte Vleddermond	Buitengebied	Vergund	16
Alteveer	Buitengebied	Vergund	6
Noorderdiep	Stedelijk gebied	Vergund	1,5
Tweede Boerendiep	Buitengebied	Vergund	176
Totaal			**319,5**

Beoogd effect
Met deze bespreking willen wij u vragen om richting te geven voor de verdere uitwerking van het onderwerp lokaal eigendom en de uitgangspunten voor het zonneparkenbeleid.

Discussiepunten

1. Aanpassing beleidsdoelstelling zon op land.
Uit de evaluatie blijkt dat het oorspronkelijke doel dat zonneparken dienen soms uit het oog verloren wordt. In de visie is het realiseren van een maximaal opgesteld vermogen van zonne-energie van ca. 600 MW genoemd. Dit is ruimtelijk vertaald naar 600 hectare. Bij de bespreking van zonneparken ligt de nadruk sindsdien vooral op de omvang van een initiatief. Door de ontwikkelingen in de techniek kan meer vermogen aan panelen opgesteld worden op een hectare dan enkele jaren geleden. Vanuit zorgvuldig ruimtegebruik gedacht is het daarom goed om nogmaals te benoemen dat het maximum van 600 hectare niet centraal staat. Daarvoor in de plaats kan de focus gelegd worden op het aandeel dat de opwek van zonne-energie heeft op de energiebalans van de gemeente.

In de RES 1.0 is een eerste analyse gedaan van de potentie voor de grootschalige opwek van zonnestroom op daken. Het gaat dan om opstellingen groter dan 15 kW. Dit is een onderwerp waar uw raad meerdere keren aandacht voor heeft gevraagd, bijvoorbeeld in relatie tot de zonneladder. In het achtergronddocument elektriciteit van de RES is te vinden dat voor onze gemeente een potentieel van 63,5 MW bestaat aan grootschalige opwek op daken. Een gedeelte van deze potentie zal na verdere analyse afvallen, bijvoorbeeld vanwege de ongeschiktheid van de draagconstructie. Uit de analyse kan wel opgemaakt worden dat met alleen zon-op-dak de beleidsdoelstelling voor opwek van duurzame energie niet haalbaar is.

Het voorstel van het college zou zijn om de doelstelling van 600 MW te handhaven, maar deze onder te verdelen in 550 MW op land en 50 MW grootschalig op dak. Dit geeft invulling aan zorgvuldig ruimtegebruik en de uitgangspunten vanuit de zonneladder.

2. 50% lokaal eigendom opnemen in beleid als inspanningsverplichting.
In de inleiding is genoemd dat het streven uit het Klimaatakkoord op dit moment nog niet in ons beleid is opgenomen. Tijdens de behandeling van de RES heeft uw raad bijna unaniem aangegeven dit wel belangrijk te vinden. Op die manier moeten bewoners en bedrijven in de gemeente Stadskanaal meer kunnen profiteren van de opbrengsten van de energietransitie.
Het streven naar 50% lokaal eigendom omzetten naar beleid en daarna de uitvoering is niet eenvoudig. Het *methodeboek lokaal eigendom en participatie* laat goed zien dat verschillende keuzes gemaakt kunnen worden. In het methodeboek is bijvoorbeeld omschreven dat het eisen van 50% lokaal eigendom geen juridische basis kent. Wel is het mogelijk dat een inspanningsverplichting in het beleid opgenomen wordt.

Daarmee moeten initiatiefnemers motiveren welke pogingen gedaan zijn om de lokale bevolking te betrekken en hoe invulling gegeven wordt aan het streven. Als dit niet (of onvoldoende) gebeurd is, kan dit gebruikt worden als motivering om een aanvraag buiten behandeling te stellen.

Een afdracht in het gebiedsfonds blijft als achtervang fungeren, voor het geval na voldoende inspanning blijkt dat geen lokale interesse bestaat om risicovol te investeren in een zonnepark. Dit lijkt op het model Midden-Groningen dat in het methodeboek is uitgewerkt.

3. Een gefaseerde aanpak van zonneparken toepassen.
Het proces van vooroverleg en vergunningverlening van een zonnepark kent veel stappen en moet zorgvuldig doorlopen worden. In 2018 zijn in korte tijd meerdere aanvragen voor omgevingsvergunningen ingediend. Dit legde een groot beslag op de capaciteit van de organisatie. Een van de aanbevelingen uit de evaluatie is om daarom na te denken over een gefaseerde aanpak. Dit is vergelijkbaar met de drempel van 200 hectare die bij vaststelling van de visie is opgenomen.

Uit het overzicht van de huidige zonneparken blijkt dat ca. 320 MW vergund of gerealiseerd is. Afhankelijk van uw standpunt over discussiepunt 1 blijft daarmee een 280 of 230 MW over om de beleidsdoelstelling te halen. Het is de verwachting dat de interesse vergelijkbaar zal zijn met 2018, als weer nieuwe omgevingsvergunningen in behandeling genomen worden. Door te werken met een maximum aan zonneparken dat in behandeling wordt genomen kan de opgave werkbaar blijven en kan het gebiedsproces voldoende aandacht krijgen.

Een voorbeeld van een gefaseerde aanpak zou zijn om in 2022 maximaal 100 MW in behandeling te nemen, in 2023 weer 100 MW en in 2024 de rest. Een voordeel van een dergelijke fasering is dat de ervaringen van het proces van vergunningverlening meegenomen kunnen worden in een volgende ronde. Bij een dynamisch dossier als zonneparken is dat een goede wijze om tussentijds bij te kunnen sturen.

4. *Werken met een maatschappelijke tender.*
Los van een eventuele gefaseerde uitrol op basis van vermogen kan gekozen worden om vooraf een selectie te maken van zonneparken. In het methodeboek wordt dit uitgelegd in paragraaf 6.5 over de maatschappelijke tender. In het kort is dit een werkwijze waarop op voorhand een selectie wordt gemaakt van initiatieven op basis van vastgestelde criteria. Initiatiefnemers kunnen gedurende een aangegeven periode een principeverzoek indienen. Na selectie start het vooroverleg met de gekozen zonneparken.

Deze werkwijze wordt door verschillende gemeenten toegepast in Nederland. Zo heeft de gemeente Eemsdelta eerder dit jaar drie zonneparken gekozen uit een inschrijving van 13. Deze drie plannen zijn vervolgens in behandeling genomen. In het methodeboek wordt een aantal voorbeelden gegeven van selectiecriteria die gebruikt worden. Gedacht zou kunnen worden aan de volgende punten, dit ter illustratie:

Criterium	**Toelichting**
Landschap	In welk deelgebied ligt het park, hoe past het in de uitgangspunten van de visie?
Haalbaarheid	Hoe realistisch is de planning van het park, hoe is de netaansluiting geregeld?
Participatie	Hoe wordt invulling gegeven aan het streven van 50% lokaal eigendom?
Ecologie	Hoe wordt een meerwaarde gecreëerd voor de biodiversiteit?
Zonneladder	Hoe past het initiatief op de zonneladder? Is er sprake van dubbelgebruik?
Communicatie	Op welke wijze gaat de initiatiefnemer de omwonenden benaderen?

Door een weging aan de criteria te geven kunnen punten gescoord worden en ontstaat een rangschikking. In combinatie met een gefaseerde aanpak (discussiepunt 3) zou op basis van de rangschikking een prioritering aangebracht kunnen worden tot de drempel van dat jaar bereikt is.

5. *Procesparticipatie bij zonneparken meenemen in het programma Omgevingswet.*
In de evaluatie is aandacht besteed aan het functioneren van het driehoeksoverleg tussen omwonenden, ontwikkelaar en gemeente. Goede communicatie is belangrijk om teleurstelling te voorkomen. Wat duidelijk wordt is dat het wenselijk kan zijn minimale eisen voor procesparticipatie vast te leggen. Dit is echter een aanbeveling die in principe voor meer ruimtelijke ontwikkelingen zou kunnen gelden. In aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 juli 2022 is participatie in bredere zin een onderwerp dat uitgewerkt wordt. Het lijkt verstandig om voor zonneparken geen aparte procesregels op te stellen en aan te sluiten bij de ontwikkeling van de Omgevingswet.

Aanpak/uitvoering/voortgang
De inbreng uit de commissievergadering wordt gebruikt om een voorstel voor te bereiden voor de raadsvergadering van 31 januari. Tot die tijd worden aanvragen voor zonneparken niet in behandeling genomen.

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

de heer K. Sloots
burgemeester

EvS/